

ritual” (p.167). Și simte nevoia ca, în nota 14 de la acest capitol, să se explice: “Sunt pe deplin conștientă de calitatea subiectivă a acestei declarații. Nu vreau să diminuez suferința din lamentările de la o înmormântare “normală”... În vreme ce am fost emoționată până la lacrimi de imaginile evocate în bocete de la alte înmormântări, nu numai la nunta mortului, era și mai greu să păstrezi distanța în prezența unei fete tinere moarte, îmbrăcată în mireasă” (p.249). Trăirile de acest fel în fața unor situații umane limită, par firești. Probabil nu atât de obișnuită ne apare nouă mărturisirea lor într-o carte de factură științifică. G. Kligman nu practică însă un pozitivism dogmatic, rece. Bucuria ei în a-i înțelege pe ceilalți e nedisimulată, iar a-i înțelege autentic presupune cercetarea sistematică, cu acribie dar și cu sensibilitate umană și afecțiune. G. Kligman îi iubește pe cei pe care i-a studiat, ieudeni și maramureșeni (neexcluzând, bineînțeles, pe totdeauna, potențialul “celălalt”). Ea i-a vizitat și după 1990, iar în ediția românească cartea a fost lansată la Sighetul Marmației în aprilie 1998 și este dedicată tuturor sătenilor din Ieud și în special, spune autoarea, “Uncheșului Ștefan și lui Mișco Pop. Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească”.

Petru Iluț

Traian Rotariu și Petru Iluț
*Ancheta sociologică și sondajul de opinie.
 Teorie și practică*
 Polirom, Iași, 1997

Fie că este recunoscută sau nu, nevoia de metodă în științele sociale și-a făcut întotdeauna simțită prezența în comunitatea specialiștilor, mai ales în momentele de criză paradigmatică. Dar nu numai. Chiar și în perioadele de maximă

înflorire a unei anumite discipline sociale apărea câte un curent metodologic reformator care venea să contrazică sau să completeze canonul zilei. Situația sociologiei românești actuale pare mai apropiată de prima variantă și tocmai această stare de lucruri face ca oferta publicistică a profesorilor clujeni Traian Rotariu și Petru Iluț să revigoreze un domeniu fundamental pentru sociologie. “*Ancheta sociologică și sondajul de opinie. Teorie și practică*” este o lucrare metodologică demult așteptată pe piața cărții de specialitate din România și în sfârșit apărută în 1997 la editura Polirom din Iași. “De ce un volum de metodologie sociologică?” și “Ce aduce nou și productiv această lucrare?” sunt întrebările pe care, probabil, și le va pune fără reavoință viitorul lector al cărții.

Pentru început riscăm să răspundem la a doua întrebare cu o celebră parafrază: toate-s vechi și nouă toate. Titlurile capitolelor susțin prima parte a afirmației: “Cunoașterea socialului”, “Ancheta și sondajul de opinie în context sociouman”, “Construcția chestionarului”, “Erori și surse de erori în anchete și sondaje”, “Populație și eșantion (I și II)”, “Designul anchetei și prezentarea datelor”. Cea de-a doua parte devine evidentă doar după citirea efectivă a lucrării.

Pe parcursul lecturii reies o serie de aspecte referitoare la conținutul informațional și la forma didactică a discursului, care pun în valoare suficiente elemente novatoare, precum: existența în capitolul introductiv a unor elemente de epistemologie socială care clarifică raporturile teoretice și practice dintre conceptele metodologice fundamentale ulterioare (cunoașterea comună și cea științifică, teoretic și empiric, cantitativ vs calitativ, valori, atitudini, opinii); definirea conceptului de sondaj de opinie și circumscrierea exactă a problematicii acestuia; identificarea interviului ca

metodă de cercetare distinctă de ancheta sociologică și argumentarea diferențelor logice, epistemologice și metodologice dintre cele două; îmbinarea aspectelor teoretice cu explicațiile și îndrumările practice punctuale referitoare la modul cum se realizează o anchetă sociologică în toate etapele desfășurării sale; exemplificarea permanentă a oricărei afirmații teoretice; descrierea tehnicilor și procedurilor care trebuie urmate pentru a nu introduce erori în investigația empirică; și mai ales evidențierea pericolelor care-l pândesc pretutindeni pe tânărul cercetător, precum și unele soluții testate care dau rezultate în asemenea situații.

Cu toate acestea, cartea profesorilor clujeni nu este o rețetă de cercetare universal valabilă și nici nu se oprește la statutul de manual. Dimpotrivă, autorii avertizează în tot locul că nu există soluții general valabile și că orice operațiune practică depinde de o serie de aspecte: unele proprii cercetării (tema investigației, caracteristicile populației, tehnicile alese, resursele materiale și umane disponibile), iar altele aflate în strânsă legătură cu experiența practică și teoretică a cercetătorului. În orice caz, în urma lecturii unei asemenea lucrări experiența investigatorului-cititor se va îmbogăți în mod considerabil, ținând cont și de faptul că s-a confruntat cu o serie de probleme pe care autorii le lasă intenționat deschise, tocmai pentru a implica activ publicul cititor în rezolvarea lor.

În ceea ce privește răspunsul la prima întrebare, acesta se află în chiar cuprinsul lucrării. Realizată într-o manieră sistematică ostentativă, cu o acuratețe pe care rar o mai întâlnești prin interiorul cărților de specialitate românești (care abundă de titluri "beletristice" date capitolelor, de parcă metafora ar mai îndulci amarul științific sau comercial), cartea domnilor Traian Rotariu și Petru Iluț se impune deopotrivă ca manual de

metodologie și de "problematizare". Autorii folosesc spațiul lucrării pe de o parte pentru a face accesibile publicului specializat o serie de informații dinspre epistemologia și metodologia cercetării sociologice, iar pe de altă parte pentru a face evidente dilemele tehnice inerente oricărei întreprinderi investigatorii. Ceea ce este de apreciat în mod deosebit în această privință este fuga de echivoc, abandonarea sinceră (și uneori periculoasă) a eufemismului științific - atât de îndrăgit de unii scriitori pluridisciplinari de sociologie -, acceptarea curajoasă a limitelor științei pe care autorii o slujesc de suficient timp pentru a o cunoaște și înțelege foarte bine. Undeva, în subtextul cărții, se întrevede o undă de reproș adresată lipsei de "carte fondatoare" pe piața sociologică românească: o lucrare sistematică, atent detaliată, relativ completă, suficient de teoretică pentru a face inteligibile sfaturile practice și cu un limbaj perfect adaptat publicului pe care-l vizează. Toate acestea parcă ar vrea să dovedească în ce fel se scrie o carte despre metodă, să curețe deodată un teren nu îndeajuns de îngrijit până acum pentru a se dovedi cu adevărat fertil. Să fie oare vorba despre tărâmul metodologiei sociologice?

Indiferent de răspuns, această carte merită o prezență continuă în biblioteca tuturor cercetătorilor din științele socioumane, și nu numai.

Camil Postelnicu

Ștefan Costea, Dumitru D. Costea,
Șeitin. O așezare milenară românească de pe Mureșul Inferior,
Mirodar, 1998

Interesul pentru monografiile rurale generate de proiecția în timp a sociologiei monografice este un fenomen frecvent